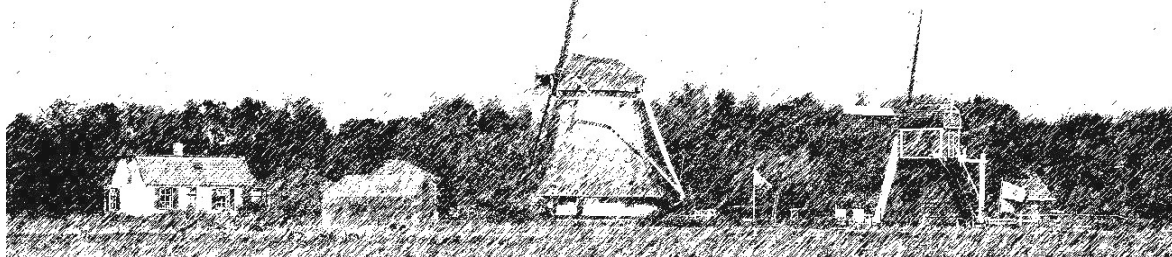

STICHTING MILIEUGROEP ZUILEN

Gedeputeerde Staten van Utrecht
afd. U10, RES Herijking regio Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht

kopie per mail   zienswijzeRES@utrecht.nl
betreft: *Zienswijze RES Herijking regio Utrecht*
uw kenmerk   Provinciaal blad 2025 nr. 3521, 10 maart 2025
ons kenmerk   20250324-NILL

Utrecht, 24 maart 2025

Geachte Gedeputeerde Staten van Utrecht, beste RES U16,

Hierbij deelt Stichting Milieugroep Zuilen (hierna MGZ of Milieugroep Zuilen) haar zienswijze op de Herijkingsplannen zoals die nu voorliggen. Dat wil zeggen

1) de '[RES Herijking](#)' en 2) de daarbij behorende '[PlanMER Herijking RES U16](#)'.

Om te beginnen spreekt Milieugroep Zuilen haar waardering uit over de visuele kwaliteit van beide online plannen. Kosten nog moeite zijn gespaard om e.e.a. te presenteren. MGZ vraagt zich af voor wie deze prachtige vormgeving bedoeld is, omdat bewoners van de stad, er slecht over zijn geïnformeerd. Terwijl wordt opgeroepen om te reageren met een mening stelt MGZ, erkende gesprekspartner van de gemeente Utrecht, niet te zijn benaderd om een zienswijze te geven of überhaupt, dat er een Herijking zou zijn waarop kon worden gereageerd.

De aankondiging dat er iets ter inzage ligt werd alleen via officiële bekendmakingen gedeeld. Niet via de DUIC, niet via RTV Utrecht of andere media (VarNWS) waar grote groepen bewoners er kennis van genomen zouden kunnen hebben. MGZ vraagt zich af of dat opzets is. Hoe dat elders in de provincie via de media is verlopen kan Milieugroep Zuilen niet beoordelen. Wel blijkt uit mailwisseling met MGZ dat de officiële publicaties elders niet geheel synchroon zijn gelopen. In sommige gemeenten kan nog tot 2 april worden gereageerd.

Dat het een glansvolle presentatie is geworden is al benoemd. Milieugroep Zuilen vraagt zich af wie hier de doelgroep is. Zijn dat de bestuursorganen die het straks allemaal gaan organiseren? Zijn het de geldschietters en de zogenaamde bewonersinitiatieven die geld kunnen investeren en er ook een rendement op verwachten 'want 50% lokaal eigendom' in lijn met landelijke RES-richtlijnen?

Wat hier voorligt blinkt niet uit in transparantie. Er zijn geen herleidbare bronnen, geen vermeldingen naar onderbouwingen en rapporten. Geen verwijzingen naar de gevoelige objecten. Zelfs geen aantallen per postcodegebied. Hiermee is niets herleidbaar, verifieerbaar en is het voor personen en instanties die willen reageren, gissen waar het over gaat. MGZ zal zich in onderstaande beschouwing voornamelijk uitlaten over de bedreiging die de ongefundeerde plannen voor windmolens op industrieterrein Lage Weide vormen voor omwonenden. Ruim 10 jaar geleden had de gemeente Utrecht al plannen voor windenergieopwekking op Lage Weide. Toen het plan sneuvelde bleek dat de gemeente vanaf 2011 tekort had geschoten in het meenemen van bewoners. Bovendien bleek uit rekensessies onder auspiciën van de klankbordgroep, dat de haalbaarheid op Lage Weide onvoldoende was. Met een sterk gereduceerd aantal molens kon de business case niet uit en zou er nog steeds overlast zijn. Toen werd voor Lage Weide gerekend met tiphoogtes van 150 m, 165 m respectievelijk 180 meter. Nu wordt van 270 meter uitgegaan, maar ook 240 en 200 meter zijn terloops langsgekomen. Wat is er na 10 jaar anders? Dat windturbines geen lawaai meer maken? Dat het harder waait? Dat slagschaduw een fictie is?

Op verschillende plaatsen in deze PlanMER gaan andere waarden boven die van grote aantallen bewoners. Terwijl aan 'het beperken van geluidsoverlast' die leidt tot stress en verminderde gezondheid van bewoners, door bewoners de grootste waarde wordt gehecht (77% van de ondervraagden). Zie PWE Inwonersonderzoek naar schone energieopwek in Utrecht van 18-dec-2023 uitgevoerd door Populytics, een startup van de TU Delft.

De statuten van Stichting Milieugroep Zuilen zien erop toe dat de kwaliteit van de leefomgeving in Zuilen verbetert. Vandaar deze onvermijdelijke reactie.

Participatie en Bewoners

Het woord 'bewoners' komt vijftien keer voor in de RES-Herijking. Het woord 'Participatie' komt elf keer voor. Uit Slide 7 "Hoe werkt de RES":

Participatie

De energietransitie kan alleen slagen met inzet en beslissingen van vele inwoners, organisaties en bedrijven. Maatschappelijke betrokkenheid is essentieel. Daarom betrekken we inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij het uitvoeren van de RES. Op verschillende momenten kunnen inwoners en lokale en regionale belanghebbenden meedoen en meepraten, inspraak hebben of bezwaar maken.

Participatie met inwoners

De deelnemende overheden geven zelf invulling aan participatie met inwoners in het eigen gebied. Over concrete zoekgebieden voor zonnenvelden en windturbines en in de warmtetransitie, spreken de gemeenten met hun inwoners en belanghebbenden. Verschillende gemeenten in de regio hebben hiervoor specifieke of algemene participatiekaders opgesteld.

Naast het realiseren van lokale betrokkenheid bij energieprojecten is uitgangspunt dat er lokale zeggenschap is en financieel kan worden meegeprofiteerd; er wordt gestreefd naar minimaal 50% **lokaal eigendom** per project.

Het betrekken van inwoners wordt benoemd en noodzakelijk geacht maar wordt tegelijkertijd overgelaten aan individuele gemeenten. **Milieugroep Zuilen constateert dat de gemeente Utrecht tekort is geschoten bij het betrekken van getroffen bewoners rond Lage Weide. Dat de plannen gebrekkig zijn onderbouwd en dat er geen transparantie is over de gebruikte methodiek.**

In eerdere versies van een PlanMER opgesteld in opdracht van de gemeente Utrecht (V 4.0, 13-dec-2022) waar nog werd gewerkt met GES-scores (een inmiddels achterhaalde methode) blijkt dat het bij Windmolens op Lage Weide binnen de invloedsfeer om bijna 28 duizend woningen gaat. Andere gebieden die op dat moment nog in het vergelijk werden betrokken hebben slechts 8000 en 9000 woningen binnen de invloedsfeer. Zonder onderbouwing en transparantie over de toegepaste methodiek presenteert de gemeente Utrecht, Lage Weide als meest kansrijk voor Wind op gemeentelijk grondgebied en weet de betreffende Nota door de raad te loodsen (12-dec-2024). Terwijl ook Externe Veiligheid het minst gunstig is op Lage Weide. De 'Memo gevoeligheidsanalyse windturbinebepalingen' stelt (28-mrt-2024) pagina 20 laatste alinea: "In geval van de windturbineklasse met een tiphoogte van 270 meter kan in het zoekgebied Lage Weide zelfs op geen enkele locatie zonder meer aan de normen voor het plaatsgebonden risico bij (zeer) kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten worden voldaan". Met welke methodiek nu is aangetoond dat er geen plaatsgebonden risico's meer zijn? De vraag is in hoeverre het bevoegd gezag wil marchanderen met veiligheid en elementaire burgerrechten zoals een veilige en gezonde werk- leefomgeving. In de 'PlanMER Herijking RES U16' wordt daar via een extern B&vR rapport uitleg over gegeven vanuit het kopje 'Leemten in kennis', het laatste tabblad. In rapport 'Uitvoerbaarheidsanalyse ontwerp windturbinebepalingen' (11-dec-2023) tabel 1, gaat het over Externe Veiligheid. De kans dat het misgaat wijzigt van tien tot de macht min 5 naar tien tot de macht min zes, onder het nieuwe regime, dat gepland is voor medio 2025. Maar die datum zal volgens deze PlanMER niet gehaald worden. Het zou op industrieterreinen wel eens moeilijker kunnen worden voor Windmolens (omdat er heel veel ondergrondse en bovengrondse obstakels aanwezig zijn zoals gas- en hoogspanningsleidingen, waterkeringen en vaarwegen in het geval van Lage

Weide. De volgende passage stelt MGZ allerm minst gerust. *De wijziging van de norm voor het plaatsgebonden risico bij beperkt kwetsbare objecten van een grenswaarde van 10-5 per jaar naar een standaardwaarde van 10-6 per jaar kan wel van invloed zijn op de ruimtelijke mogelijkheden voor windturbines. Omdat van de standaardwaarde voor het plaatsgebonden risico bij beperkt kwetsbare objecten gemotiveerd mag worden afgeweken, is echter nog niet te zeggen of de voorgenomen wijziging altijd een beperking van de ruimtelijke mogelijkheden tot gevolg zal hebben. Dit zal onder meer afhangen van de situatie ter plaatse en de houding van het bevoegd gezag. Te verwachten is dat met name op bedrijventerreinen waar veel gebouwen aanwezig zijn, de wijziging van de norm voor het plaatsgebonden risico **in elk geval zal leiden tot een grotere motiveringsplicht omtrent het plaatsgebonden risico dat bij gebouwen op het bedrijventerrein nog toelaatbaar wordt geacht**.*

Overigens gaat het in dit rapport over andere tiphoogten (200 meter en 241 meter) dan waarmee eerder is gerekend voor de gemeente Utrecht (270 meter).

Bij welke molenhoogte is het plaatsgebonden risico bij beperkt kwetsbare objecten en beperkt kwetsbare objecten op Lage Weide acceptabel volgens de Provincie Utrecht? Op basis van welke methodiek en inzichten over plaatsgebonden risico meent de provincie dat windturbines op Lage Weide toegepast kunnen worden, binnen de normen?

Bewonersvertegenwoordigersorganisaties

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op het bredere organisatorische en governance plaatje dat door de RES U16 wordt geschetst in Slide 7 “Hoe werkt de RES”.

In deze slide wordt bewonersparticipatie volmondig bejubeld. Bewoners zouden zelfs beslissingen kunnen nemen. Op zijn minst inspraak hebben en bezwaar mogen maken.

uitvoeren van de RES. Op verschillende momenten kunnen inwoners en lokale en regionale belanghebbenden meedoen en meepraten, inspraak hebben of bezwaar maken.

Toch worden bewoners of bewonersvertegenwoordigersorganisaties niet genoemd als onderdeel van de klankbordgroep. **Natuur, milieu, landschap en landbouwclubs zijn oververtegenwoordigd.**

van organisaties die een belang vertegenwoordigen rond natuur, milieu, landschap, landbouw, commercie, recreatie of kennis op regionaal niveau. Op dit moment nemen Energie van Utrecht, NMU, LTO, JongRES, MKB Utrecht en Energie Nederland deel aan de gesprekken. Hierdoor zijn er vaste momenten

Hoe denkt de RES-U16 organisatie bewoners van getroffen gebieden wel te laten deelnemen? Te waarborgen dat bewonersbelangen ook worden vertegenwoordigd? Er kan niet worden volstaan met de verwijzing naar ‘de verschillende gemeenten in de regio’. De gemeente Utrecht heeft 400+ zienswijzen ontvangen, voornamelijk van bezorgde bewoners die geen windenergie op Lage weide willen. Wat is er met die argumenten gedaan? Voor Windpark Rijnenburg en Reijerscop wil Utrecht wel aan de WHO normen (World Health Organization) voldoen en bakent een grens van 800 meter af waarbinnen 24 woningen zijn gelegen.

Landschappelijke waarden

Landschappelijke waarden blijken uitgangspunt te zijn geworden bij het bepalen van geschikte locaties. Het is niet vreemd dat landelijke gebiedspartijen via de provincie ruimschoots aan tafel zitten maar het is voor Milieugroep Zuilen onacceptabel omdat uit voorliggende stukken anders blijkt.

Zie Slide 5 uit de RES Herijking met de titel “Grootschalige Opwek”. In deze slide staan enkele schematische figuren tekstueel verklaard. FWIW.

Clusteren Langs Infrastructuur:

Vanuit de verschillende belangen, regionale landschapsstudies en het participatieproces is een duidelijke voorkeur naar voren gekomen voor windparken en zonneparken langs hoofdinfrastructuur (snelwegen, spoor, Amsterdam-Rijnkanaal). Onder clusteren valt ook het combineren van zon en wind. Door clusteren bwell wel ij infrastructuurlandschappen kunnen de cultuurhistorische en natuurlijke landschappen zoveel mogelijk worden ontzien.

Clusteren langs infrastructuur stond ook al in de RES 1.0.

MGZ: De motivatie voor de keuze om Cultuurhistorie en Landschappen te ontzien ontbreekt. Wel wordt bij Trends het volgende gezegd maar niet onderbouwd: *“Onderzoeken onder bewonersgroepen laten een voorkeur zien voor het concentreren van nieuwe opwek langs wegen en bij bedrijventerreinen, om zo landschappelijk waardevolle gebieden te vrijwaren”*. Welke onderzoeken? Welke bewoners? Welke methodiek en welke inzichten zijn hier gebruikt?

In het eerder aangehaalde ‘PWE Inwonersonderzoek’ hechten 1439 Utrechters veel waarde aan twee aspecten. Geluidsoverlast (77%) en Natuur (76%). Als volgt uitgeschreven in het rapport:

Ongeveer 77% van de deelnemers geeft aan dat er meer aandacht moet worden besteed aan het **beperken van geluidsoverlast**, terwijl bijna de helft (49%) zelfs pleit voor veel tot zoveel mogelijk extra inspanningen op dit gebied. Deelnemers die deze waarde belangrijk vinden maken zich zorgen over de gezondheidsgevolgen van overlast: *“Overlast zorgt voor stress en verminderde gezondheid. Die prijs is te hoog”*.

Opvallend is dat het woord “hinder” niet aan bod komt terwijl daarmee kan worden bepaald hoeveel mensen daadwerkelijk ziek worden. Overlast is een waardevrije term. Hinder en ernstige hinder zijn volgens de WHO geassocieerd met gezondheid. Door in de vraagstelling uitsluitend het woord “overlast” te gebruiken wordt vermeden dat er getallen beschikbaar komen over (angst voor) gezondheidsschade terwijl sommige respondenten het woord hinder wel gebruiken.

Ruim drie kwart van de deelnemers(76%) adviseert om meer rekening te houden met het **beschermen van de natuur**, terwijl bijna de helft (46%) pleit voor aanzienlijk meer inspanning op dit gebied. Deze deelnemers benoemen dat de natuur onder druk staat, met name in en rond steden.

De overige aspecten zoals **Landschap** worden **minder belangrijk geacht**.

- De uitzichten en het landschap rond Utrecht zoveel mogelijk beschermen
- Dat we nog steeds woningen kunnen bouwen
- Dat we in een paar (grote) gebieden **veel windmolens en zonnevelden bij elkaar zetten**
- Zo min mogelijk landbouwgrond gebruiken voor zonnevelden
- Gebieden die we gebruiken voor recreatie zoveel mogelijk beschermen
- De geschiedenis in Utrecht zoveel mogelijk beschermen
- Dat er nog steeds bedrijven bij kunnen komen

‘Deze uitkomsten staan in lijn met uitkomsten uit eerdere onderzoeken die werden uitgevoerd door Populytics in andere gemeenten’ zo valt in dat rapport te lezen.

Optimale turbines bedrijventerreinen:

Vanuit het principe van clusteren van opwek bij verbruik en voor meer regie op de eigen energievoorziening, groeit vanuit ondernemers de wens voor meer windturbines bij bedrijventerreinen. Deze windturbines komen dan wel nabij de gebouwde omgeving. Moderne windturbines met een hoogte van 225 m (en hoger) nabij de gebouwde omgeving kan op gespannen voet staan met mogelijke hinder en beperkte acceptatie uit de omgeving.

De optimale windturbines op deze plekken (vanuit duurzaamheid en acceptatie) zijn mogelijk lager dan de moderne windturbines. Daarbij speelt dat de lagere turbines in de markt slecht verkrijgbaar zijn en dat lagere turbines economisch niet/moeilijk haalbaar zijn.

MGZ: Het woord mogelijk, in ‘mogelijke hinder’ suggereert dat er door toepassing van windmolens geen hinder zou ontstaan, terwijl algemeen bekend* is en wordt onderschreven dat windmolens hinder en overlast veroorzaken. GGD: **“Geluidhinder van windmolens en gezondheid Als je lang last hebt van geluid heeft dit gevolgen voor je gezondheid. Geluidhinder kan stress en klachten veroorzaken, zoals hoofdpijn, boosheid en slecht slapen.”**

De stelling dat lagere turbines in de markt slecht verkrijgbaar zijn, is niet onderbouwd en suggestief. Lage windturbines met een tiphoogte onder de 200 meter zijn over het algemeen juist beter verkrijgbaar dan extreem hoge windturbines met een tiphoogte boven de 240 meter. Dit heeft te maken met de huidige marktfocus en technologische beperkingen:

1. Standaard windturbines vallen onder de 200 meter tiphoogte

- Veel windturbines die momenteel op de markt zijn, hebben een naafhoogte van 80-120 meter en een rotordiameter van 100-160 meter. Dit betekent dat de meeste commerciële windturbines een tiphoogte tussen 150 en 200 meter hebben.
- Dit zijn de meest gangbare modellen, waardoor ze makkelijker verkrijgbaar zijn.

2. Turbines boven de 240 meter zijn nog uitzonderlijk

- Om een tiphoogte boven de 240 meter te bereiken, zou je een naafhoogte van 150 meter of meer nodig hebben met een rotor van minstens 180 meter diameter.
- Dit soort windturbines bestaan wel, maar worden vooral als prototype of in specifieke projecten geplaatst.
- Fabrikanten zoals Vestas en GE ontwikkelen megaturbines, maar deze zijn nog niet standaard verkrijgbaar voor elk project. Ze worden vooral op zee toegepast.

3. Bouw- en vergunningseisen maken extreem hoge turbines lastiger

- In veel landen zijn er strengere regels voor turbines hoger dan 200 meter, vanwege luchtvaartveiligheid, schaduwhinder en landschappelijke impact.
- Windparken kiezen daarom vaak voor iets lagere turbines die wel optimaal presteren maar makkelijker inpasbaar zijn.

Conclusie: Windturbines met een tiphoogte onder 200 meter zijn momenteel gangbaarder en beter verkrijgbaar dan extreem hoge modellen boven 240 meter, die nog in ontwikkeling zijn en slechts voor specifieke projecten worden gebruikt.

Als de conclusie van de opstellers van de RES-herijking is dat er alleen met grote molens kan worden gewerkt (ongeachte of dat op een industrieterrein zou zijn of in open terrein) omdat die wel verkrijgbaar zijn, dan zou dat argument ook gelden voor de overige gebieden. Bij MGZ ontstaat sterk de indruk dat er in de RES-Herijking naar een oplossing toe wordt gewerkt, voor grootschalige opwek (hiermee wordt Wind bedoeld) op of bij industrieterreinen. Zie ook 'Clusteren Langs infrastructuur'. Dat er ook op industrieterreinen afnemers zitten is ontegenzeggelijk.

Infrastructuurlandschappen

Het woord Infrastructuurlandschap lijkt bij gelegenheid te zijn gekozen om het verschil met andere landschappen te benadrukken, zoals cultuurhistorische- en natuur- landschappen die WEL een hoge "belevings-waarde" hebben. Nogmaals, uit onderzoek hierboven aangehaald, blijkt dat overlast en gezondheid voor bewoners, nipt gevolgd door natuur (wat dat ook moge betekenen) de allerhoogste waarden zijn.

Graag ziet Milieugroep Zuilen een onderbouwing bij de positieve Lage Weide wind beoordeling (2x) voor Landschap. Ook als Lage Weide wordt aangemerkt als Infrastructuurlandschap, dan zou met de komst van reusachtige windmolens de vigerende maximale bouwhoogten voor Lage Weide zoals vastgelegd in het bestemmingsplan (30 meter aan de randen en 60 meter inwards), met voeten worden getreden. Paragraaf "4.14 Windenergie" uit het bestemmingsplan voorziet niet in het toepassen van grote windmolens. Bij 150 meter tot en met 270 meter tiphoogte vormen draaiende windturbines een aantasting van elk landschap. Nooit een verrijking (twee keer een plusje voor Landschap op Lage Weide), zelfs als twee molens (die per definitie in een lijn staan) toevallig ook nog in lijn zijn met een spoor of kanaal. De stelling "Door hun omvang overstijgen windturbines de schaal van het grootste gedeelte van het bestaande landschap" geldt net zo goed voor Lage Weide en omgeving.

Als elders (cultuurlandschap) de negatieve belevingseffecten van windturbines uitgebreid worden beschreven, dan geldt dat net zo goed voor een industrieterrein dat is ingesloten tussen woonwijken. Nooit hadden er massaal nog meer woningen om het bedrijventerrein heen kunnen worden gebouwd zonder de nieuwe bewoners met een probleem op te zadelen. Neem bijvoorbeeld de ontwikkeling van een duurzaam en groen sportpark tussen de wijken Zuilen (Utrecht) en Op Buuren (Stichtse Vecht). Aan de randen van het sportpark Zuilense Vecht komen 2 nieuwe woonwijken: 300 woningen in Utrecht en 150 in Stichtse Vecht.

Hinder en gezondheid

Deze PlanMER stelt "dat er tot op heden onvoldoende bewijs is voor directe gezondheidseffecten veroorzaakt door windturbines. Wel is uit onderzoek gebleken dat er een samenhang is tussen geluid van windturbines en hinderbeleving, en dat hinder kan leiden tot (chronische) stress, wat indirect kan leiden tot gezondheidseffecten."

De stelling is bijna rechtstreeks overgenomen van het RIVM. Belangrijk zijn de dingen die hier worden weggelaten zoals: "**De rol van hinder**

Lange termijn effecten van geluid op de gezondheid kunnen direct zijn, maar ook indirect door hinder en een verstoorde slaap.

*In lijn met de WHO definitie van gezondheid beschouwen we **hinder en slaapverstoring zelf ook als schadelijke gezondheidseffecten.** De mate waarin hinder of overlast van windturbines wordt ervaren kan van persoon tot persoon verschillen. Een belangrijke factor die naast geluid bepaalt of mensen hinder ervaren, is of mensen betrokken zijn bij de besluitvorming van de plannen en de gang van zaken rond plaatsing van de turbines. Verder blijken geluidgevoeligheid, de houding ten opzichte van windturbines, visuele aspecten en economisch voordeel een belangrijke rol te spelen."*

De opstellers van de PlanMER doen geen moeite de “onvoldoende bewijs” stelling te onderbouwen. Milieugroep Zuilen heeft e.e.a. uitgezocht (zie volgende paragrafen) en bestrijdt de stelling ten zeerste.

Vervolgens lijkt de PlanMER zelf de deur open te zetten voor kritiek op het beleid ten aanzien van de ontwikkeling van wind opwek op Lage Weide: *“Daarnaast kunnen ook factoren als de mate van **betrokkenheid bij besluitvorming, zicht op windturbines en algehele houding ten opzichte van windenergie een rol spelen**”*. Deze quote is zonder bronvermelding overgenomen van het RIVM. In onze voorgaande reacties op de PlanMER heeft MGZ laten zien en dat bewoners in Zuilen zich niet gehoord voelen bij de besluitvorming. Ons bereiken ook signalen van inwoners uit omliggende woonwijken en buurgemeentes die niet zijn betrokken. Dus ontstaat er stress en dat is slecht voor de gezondheid. Er zijn verschillende studies die suggereren dat de mogelijke komst van windmolens stress kan veroorzaken en dat dit gevolgen kan hebben voor de gezondheid. Dit heeft vooral te maken met verwachtingsstress en perceptie van overlast. Het nocebo-effect betekent dat negatieve verwachtingen over windmolens ervoor kunnen zorgen dat mensen daadwerkelijk klachten ervaren, zelfs als de objectieve impact klein is. Dat veel buurtbewoners zich ergeren, staat vast. Studies uit 2013 (Chapman et al.– Australië; Crichton et al.– Nieuw-Zeeland en RIVM) spreken van een nocebo-effect waarbij gezonde vrijwilligers, wanneer zij informatie kregen over het verwachte fysiologische effect van infrageluid, symptomen meldden die overeenstemmen met die informatie. Die kwaaltjes werden gemeld zowel tijdens de blootstelling aan infrageluid als wanneer er geen infrageluid was. Dat wil zeggen dat ook psychologische verwachtingen de boosdoener kunnen zijn. Of dit nu direct ten gevolge is van windmolens die er al staan of ten gevolge van falend beleid sinds 2021 over de mogelijke komst ervan. Ook is er geen enkel zicht op financiële compensatie voor gedupeerden in de directe omgeving, ook al heeft de Herijking het over het streven naar “50% lokaal eigenaarschap”. Tegenstanders van windmolens in hun achtertuin, gaan geen investering doen. De “investeerders uit de rest van de stad” hebben er geen last van. Maar zouden wel meeprofiten als het rendement oplevert. Iets klopt hier niet. Er zullen individuele en collectieve planschade claims worden ingediend.

RIVM over Windmolens en gezondheid

Het meest recente rapport van het RIVM over windmolens is de "Gezondheidsverkenning windturbines" gepubliceerd op 30 november 2023. Dit rapport onderzoekt of er aanwijzingen zijn dat mensen die dicht bij windturbines wonen meer gezondheidsklachten hebben dan mensen die verder weg wonen.

Daarnaast heeft het RIVM een overzicht gemaakt van wetenschappelijke literatuur tussen 2017 en 2020 over de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. Dit onderzoek toont aan dat er een duidelijke relatie bestaat tussen het geluidsniveau van windturbines en hinder, maar er is **geen eenduidig bewijs gevonden** voor een relatie met slaapverstoring.

Huisartsen over Windmolens en gezondheid

Er is een onderzoek uitgevoerd door het Nivel, dat de gezondheidsgegevens van huisartsen heeft geanalyseerd over een periode van tien jaar (2012-2021). Dit onderzoek heeft gekeken naar de mogelijke gezondheidsproblemen bij mensen die in de nabijheid van windturbines wonen.

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat er **geen duidelijk verhoogde gezondheidsrisico's** zijn voor mensen die binnen een straal van 500, 1000, en 2000 meter van windturbines wonen. Huisartsen hebben niet vaker acute of chronische gezondheidsproblemen vastgesteld bij deze mensen dan bij mensen die verder weg wonen. Het onderzoek blijkt een steekproef van circa 350.000 tot 560.000 mensen die binnen 5 kilometer van een windturbine wonen. Deze gegevens zijn verzameld uit elektronische patiëntendossiers van huisartsen over een periode van tien jaar (2012-2021).

Kritiek op Nivel rapport

Er zijn beperkingen aan het Nivel-onderzoek. De onderzoekers maakten gebruik van huisartsendossiers die er niet geschikt voor zijn omdat met postcodegebieden wordt gewerkt van 5 km (PC4). "Een persoon die op 5 kilometer afstand van een windturbine woont, valt in hetzelfde postcodegebied als iemand die op 350 meter afstand woont. Daardoor treedt een enorme verdunning op van de gegevens". Bovendien is er geen International Classification of Primary Care (ICPC) code voor klachten door windmolens. Daardoor registreren huisartsen patiënten met slaaptekort, stress of angst, onder andere codes.

Reactie Nivel op de kritiek (19 maart 2024): *"Ons onderzoek biedt niet het finale antwoord op de vraag naar de gezondheidseffecten. Het biedt een eerste antwoord. Vervolgonderzoek is gewoon nodig om verdere stappen te zetten. Dan kunnen we bijvoorbeeld ook de periode 2022-2023 onder de loep nemen, die extra relevant is gezien het stijgende aantal grotere windturbines. Dat doen we bij voorkeur in afstemming met omwonenden, huisartsen en blootstellingsexperts. Want dat is, in onze visie, de enige manier om een goed antwoord te krijgen op de vraag naar de gezondheidseffecten van windturbines."*

Het zou eenvoudig moeten zijn om het onderzoek met dezelfde dataset opnieuw te doen maar dan met een preciezere postcode selectie (PC6). Of onderzoek op een nieuwere dataset met PC6 waarin ook de jaren tot en met 2024 zijn meegenomen. Er zijn tenslotte veel nieuwe windmolens geplaatst. Waarom is dat nog niet gebeurd?

"Niet aangetoond" betekent niet dat het gezondheidseffect er niet is. Dit is ook de nuance die RIVM geeft.

Conclusie

Miliegroep Zuilen stelt dat vanuit het voorzorgsbeginsel er geen windmolen projecten worden ontwikkeld naast woonwijken met tienduizenden potentieel gezondheidsbenadeelden zonder dat onomstotelijk vaststaat dat er geen impact is op de gezondheid. De opstellers van deze RES Herijking en van de PlanMER hadden kennis kunnen nemen van de kritiek en hadden gedegen onderzoek moeten ontwikkelen en laten uitvoeren in plaats van het omarmen van het 'geen bewijs' argument.

De Herijking PlanMER ontbeert een goede onderbouwing met bronnen en methodieken. Op die basis alleen al kunnen er geen conclusies worden verbonden aan de herijking. Met name op de punten "Veiligheid" en "gezondheid omwonenden" is de herijking uiterst zwak en onvolledig. Voor die aspecten is het op basis van de huidige stand van kennis en onderzoek niet mogelijk om veiligheids- en gezondheidsrisico's uit te sluiten.

Graag wordt MGZ meegenomen in de reactie van de Commissie MER over deze planMER. De Commissie adviseerde (3719. Windenergie provincie Utrecht) *"om het rapport aan te vullen en daarna pas over te gaan tot verdere besluitvorming. De provincie heeft aangegeven het advies van de Commissie over te nemen"*. Welke adviezen zijn overgenomen en wat is daar het tastbare bewijs van?

Over de PlanMER van de gemeente Utrecht (3704. Beleidsnota opwekgebieden voor schone energie in Utrecht) was de commissie erg duidelijk: *"Verbeter het rapport eerst en neem daarna pas een besluit over de locaties waar de windturbines, zonnepanelen en geothermische bronnen moeten komen"*. Dit advies is niet overgenomen toen de Nota werd vastgesteld. Waarom niet.

Namens Stichting Miliegroep Zuilen,

Het dagelijks bestuur.

Ondertekening door twee leden van het DB op de volgende pagina.